

GRÆCVS expofitor: Causam manifeftat cur se ma- gnificare Deum, deceat, ac exultare in illo dicens: Quia respexit humilitatem ancillæ suæ, quasi diceret: Ipse prouidit non ego expectaui, humilibus eram contenta. Nunc autem ad ineffabile consilium eligor, & exaltor de terra ad sidera. AVGV. in Sermon. de Assum. O vera humi- licas, quæ Deum ho- minibus peperit, vi- tam mortalibus edi- dit, caelos innouauit, mundum purificauit, paradifum aperuit, & hominum animas li- berauit. Facta est Ma- ria humilitas scala ce- lestis, per quam Deus descendit ad terras. Quid enim est dicere respexit, nisi approba- uit? Multi. viden- tur in conspectu ho- minum humiles esse, sed eorum humilitas a Domino non respicitur. Si enim veraciter humiles essent, deinde ab hominibus non se laudari vellent, non in hoc mundo, sed in Deo spiritus eorum exul- taret. ORI G. Sed quid humile atq; deiectum, quæ Dei filium gestabat in vtero? Sed considera quoniam humilitas in scripturis vna de virtutibus prædicatur, quæ a Philosophis ἀρρηκία arphria siue μετρίτης metriotis dicitur. Sed & nos eam possumus appel- lare quodam circuitu, cum aliquis non est inflatus, sed ipse se de- iicit. B E D A. Cuius autem humilitas respicitur recte beata ab omnibus cognominatur. vnde sequitur: Ecce enim ex hoc beata me dicent omnes generationes. A T H A N A. Si enim secun- dum Prophetam beati sunt qui habent semen in Syon, & proxi- mos in Hierusalem, quantum debet esse præconium diuinæ ac fa- crofancæ virginis Mariæ, quæ secundum carnem verbi genitrix est effecta? G R A E C V S. Non autem se beatam appellat inani vexata gloria. vnde enim focus in ipsa superbiæ, quæ se ancil- lam Domini nuncupauit? sed sacro tacta spiritu quæ futura sunt præcūuit. B E D A. Decebat enim, vt sicut per superbiam primi parentis mors in mundum intrauit, ita per humilitatem Mariæ vitæ introitus videretur. T H E O P H I L. Et ideo dicit: Om- nes generationes. non solum Elisabeth, sed etiam omnes creden- tium nationes.

q THEO. Ostendit virgo non per suam virtutem se beatam prædicandam, sed causam assignat dicens: Quia se mihi mag. qui po. est. Quæ tibi magna fecit? Credo vt creatura ederes creatorem, famula Dominum generares, vt per te mundum Deus redime- ret, per te illuminaret, per te ad vitam reuocaret. T I T V S. Quomodo vero magna, nisi quod manens illibata concipio, superans nutu Dei naturam? Digna reputata sum viro, non quomodo- dociq; genitrix effici, sed vni geniti Saluatoris. B E D A. Respicit autem hoc ad initium carnis vbi dictum est: Magnificat ani- ma mea Dominum. Sola enim anima illa cui Dominus magna fa- cere dignatur, dignis eum præconijs magnificare potest. T I T V S. Dicit autem: Qui potens est, vt si quis distidat in conceptionis negotio, dum virgo manens concepit, retorquet miraculum ad potentiam operantis. Nec quia vni genitus accessit ad feminam, ex hoc inquinatur, quia sanctum est nomen eius. B A S I L. Sanctum vero dicitur nomen Dei, non quia in syllabis quandam significatiuam virtutem contineat, sed quia quomodo libet Dei speculatio sancta dignoscitur & sincera. B E D A. Singularis enim potentia culmine transcendit omnem creaturam, & ab vni- uersis quæ fecit lege segregatur, quod Græca locutione melius in- telligitur. In quo ipsum verbum quod dicit Agion, quasi extra terram esse significat.

r B E D A. A specialibus sedonibus ad generalia Dei iudicia conuertens, totius humani generis statum describit subdēs: Et misericordia eius a progenie in progenies timentibus eum. Quasi dicat. Non solum mihi fecit magna qui potens est: sed & in omni gente qui timet Deum acceptus est illi. O R I G E. Misericordia enim Dei. non in vna generatione, sed in sempiternum extenditur a generatione in generationem. G R A E C V S. Et misericordia eius quam habet in generatione generationum, ego concipio, ac ipse corpori animato coniungitur, nostram tractans salutem solus intuitu pietatis. Miseretur autem non qualitercū- que: sed his quos timor eius compefcuit in qualibet natione. vnde dicitur: Timentibus eum. qui scilicet poenitentia ducti, & ad fidem & poenitentiam conuertuntur. nam qui oblinati sunt, in- credulitatis vitio clauftrunt sibi ianuam pietatis. T H E O P H I L. Vel per hoc innuit, quod timentes misericordiam consequentur in generatione ista, id est in presenti sæculo, & futuram, id est in sæculo futuro. In hoc sæculo centuplum accipientes, in illo

Hom. 8.

BARO p

F vero multo maiora. f B E D A. Humani generis statum describens, quid superbi & quid humiles mereantur ostendit dicens: Fecit potens in bra- chio suo, id est in ipso Dei filio. sicut enim tuum brachium est quo ope- raris, sic brachium Dei dictum est eius verbum, per quod operatus est mundum. ORI. Timentibus autem se fecit potens in bra- chio suo, quia licet infirmus ad Deum ac- cesseris, si timueris eum promissam virtutem cosequeris. T H E O. In brachio suo, scilicet eius filio incarna- to {potentiam fecit} quia natura deifica est, virgine pariente, & Deo humano. G R A E C V S. Vel dicit: Fecit pro facie: potentiam, non vtdudum per Moysen contra Aegyptios, nec per Angelum, puta quando multa milia rebellium prostrauit Assy- riorum, nec quoquam alio mediante, nisi in proprio brachio triu- phum docuit intelligibiles hostes superando. vnde sequitur: Dis- persit super. men. cordis sui: scilicet quamlibet mentem elatum non parentem eius aduentui, quin etiam aperuit & vitiofas offen- dit superbas cogitationes eorum. C Y R I L. Magis autem pro- prie de demonum hostili caterua intelligenda sunt hæc: hos enim- fauientes in terra dissipauit aduentus Dominus, & compeditos ab eis obedientia suæ restituit. T H E O P H I L. Potest hoc etiã de Iudeis intelligi, quos in omnem disperseit regionem, sicut nunc dispersi sunt.

r B E D A. Quod dixit: Fecit potentiam in brachio suo, & quod præmiserat: Et misericordia eius a proge in proge, his versiculis per singula contiuata est annectendum, quia. per om- nes sæculi generationes & perire superbi & humiles exaltari, pia iustaq; diuinæ potentia dispensatione non cessant. vnde dicitur: {Depo. po. de. se. & exaltauit humiles. C Y R I L. Magna sapie- bant demones & diabolus, gentium sapientes, Pharisei & Scri- bæ, hos tamen deposuit, erexitq; humilantes se sub potenti ma- nu Dei, dans illis virtutem calcandi serpentes & scorpiones, om- nemque potestatem inimici. Erant & quandoque Iudei potestate superbi, sed prostrauit hos incredulitas, ex gentibus autem igno- biles & humiles per fidem ad apicem confenderunt. G R A E C. Deitatis enim tribunal nosset intellectus esse cognoscitur, sed ini- que virtutes post transgressionem incubuerunt præcordijs pro- pialti tanquam in proprio folio. Hoc ergo venit Dominus, & spiritus iniquos eiecit a sedibus voluntatum, & prostratos ad e- monijs exaltauit, eorum conscientias purgans & eorum mentem statuens propriam sedem.

v G L O. Quia humana prosperitas præcipue in honoribus potentatum, & in abundantia diuitiarum consistere videtur, post deiectionem potentium & exaltationem humilium de diu- rum examinatione & pauperum repletionem mentionem facit di- {Etu. imp. bo. & di. di. na.} B A S I L. super Psal. Disponit qui- dem nos præfens verbum etiam quoad sensibilia edocens verum mundanarum incertitudinem. Caduca liquidem sunt hæc, sicut vnda quæ ab impetu ventorum hinc inde diffunditur. Inrellatua liter autem sumedo esuriebat genus humanum exceptis Iudeis, hos naque ditauerat legis traditio & Sanctorum dogmata Prophe- tarum: Quia vero non humiliter hæserunt verbo humano dimissi sunt inanes, nihil deferentes, nõ fidem, non sciam, & spe bonorum priuati sunt, & a terrena Hierusalē, & a vita futura exclusi. Quo- vero de genibus fames & sitis contriuerat, cum hæssent Domino repleti sunt spiritualibus bonis. G L O. Quietiam æternitudo studio quasi esurientes desiderant, saturabuntur, cum Christus apparuerit in gloria, sed qui terrenis gaudent in fine totius bea- titudinis inanes dimittentur.

x G L O. Post generalem diuinæ pietatis & iusticie com- memorationem ad singularem nouæ incarnationis dispensatio- nem conuertit verba dicens: {Suscepit Israel puerum suum,} quasi medicus ægrum, visibilis inter homines factus vt. faceret Israel, id est videntem Deum puerum suum. B E D A. Obe- dientem. f. & humilem, nam qui contemnit humiliter, non potest saluari. B A S I L. Israel. dicit non materiale quom fola nobilita- tabat appellatio, sed spirituale quod nomen fidei retinebat hæbes oculos tendentes ad Deum videntem per fidem. Potest etiam ad Israel carnalem hoc adaptari, cum ex eo infiniti crederunt. Hoc autem fecit: recordatus misericordiam suæ. hoc enim im- pleuit quod Abrahæ promissit di. Quoniam benedicentur in se- mine tuo omnes cognationes terræ. Huius ergo promissionis Dei

Dei genitrix recordata dicebat: Sicut locutus est ad patres nos- tros Abraham, & semini eius in sæcula. Nam & Abrahæ dictum est: Statuam pactum meum inter me & te, & inter semen tuum post te in generationibus tuis federe sempiterno, vt sim Deus tuus & seminis tui post te. B E D A. Semen autem dicitur non tam carne pro- genitos, quam fidei eius vestigia secutos, quibus aduentus Sal- uatoris in sæcula promissus est. G L O. Quia ipsa promissio hæreditatis nullo fi- ne claudetur, & vs- que in finem sæculi credentes non de- erunt, & beatitudinis gloria erit perennis. y A M B R O. Tadiu mansit Maria, quamdiu Elisabeth parienti tempus im- pletet. vnde dicitur: {Mansit autem Maria cum illa quasi mensi- bus tribus.} T H E O. PHIL. In sex- to enim mente con- ceptionis præcursoris, venit Angelus ad Mariam, quæ mansit cum Elisabeth mensibus tribus, & sic nouem menses impleatur. A M B R O S I V S. Non autem sola familiaritas est causa, quod diu mansit, sed etiam tanti vatis profectus. nam si primo ingressu tantus profectus exiit, vt ad salutationem Mariæ exul- taret infans in vtero, repleteret Spiritus sancto mater infans, quantum putamus vsu tant temporis sanctæ Mariæ addidisse præ- sentiam? Bene ergo inducit exhibuisse officium, & mysticum numerum custodisse. B E D A. Anima enim casta quæ spiri- tualis verbi desiderium concipit, necesse est vt alta celestis exer- citus iuga subeat, & quasi trium mensium dies ibidem demorata, fidei & spei & charitatis luce radietur, perseverare non desinat. T H E O P H I L A. Quando vero Elisabeth paritura erat virgo recessit. vnde sequitur: {Et reuersa est in domum suam} scilicet propter multitudinem quæ ad partum congregari debe- bat. inconueniens autem erat in talibus virginem esse præsen- tem. G R A E C V S. Mos enim est virginibus cadere, quo- tiens pragens parit. Vt autem propriam applicuit domum, alio quidem natalenun abijt. ibi vero manebat vterius donec adiecit partus horam cognouit, ibique Ioseph dubitans ab Ange- lo edocetur.

z A M B R O S I V S. Si diligenter aduertas plenitudi- nis verbum, nusquam inuenies posticum, nisi in generatione iusto- rum. vnde & nunc dicitur: {Elisabeth autem impletum est tem- pus parienti.} Plenitudinem enim habet iusti vita, inanes autem sunt dies impiorum. C H R Y S O T O M V S. Icirco autem Deus Elisabeth partum retardauit, vt gaudium augetur & famosorem faceret mulierem. vnde sequitur: {Et audierunt vicini & cognati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabantur ei.} Nam qui sterilitatem eius cognouerant, testes diuinæ gratiæ sunt effecti. Nemo autem viso infante cum silentio discedebat: sed Deum qui illum ex imperato concefferat collaudabat. A M B R O. Habet enim Sanctorum ædificatio lætitiarum plurimorum, quoniam commune est bonum. Iustitia enim communis est virtus: ideo in ortu iusti futuræ vi- tæ insigne præmittitur, & gratia securæ virtutis exultatione vi- cinorum præfigurante signatur.

a C H R Y. Circumcisionis norma primo tradita est Abrahæ in signum distinctionis, vt genus Patriarchæ impermissum confer- uetur, & sic promissa bona consequi valeant. Vbi autem pacti consummatur negotium, appositum signum de medio tollitur, sic igitur & per Christum circumcisio cessante baptismus succedit, sed an- tea Ioannem circumcidit debebat. vnde dicitur: {Et fac. est in die oct. vne. circ. puerum.} Dixerat. n. Dns. Infans. 8. dierum circumcidi- tur in vobis. Hanc autem temporis mensuram a diuina clemen- tia constitutam autem duplici de causa: primo quidem vt in te- nerima ætate læuius patiatur dolorem sectionis carnis. Secundo vt ex ipsis operibus moneamur, quoniam hoc agebatur in signu. tener. n. puer minime discernit, quæ circa ipsum sunt. Post circ- cisionem autem nomen imponebatur. vnde sequitur. {Et vo. eum no. pa. sui Zachariam.} Hoc autem ideo fiebat, quia prius oportet sumere signaculum Domini, & postea nomen humanum, vel quia nullus nisi prius abijciat carnalia, quod significat circumcisio, dignus est, quod in libro vitæ nomen eius scribatur. A M B R O. Miræ

autem sanctus Euangelista præmittendum putauit, quod plurimi infantem patris nomine Zachariam appellandum putarunt, vt aduertat mari non nomen alicuius displicuisse de genere, sed id sancto infulum spiritu, quod ab Angelo ante Zacharia fuerat pronuntiarum. Et quidem ille mutus intinare vocabulum filij ne- quit vxori: sed per p- phetiam Elisabeth di- dicit, quod non didi- cerat a marito. vnde sequitur: {Et respon- mater eius dixit: Ne- qua. sed vo. Ioannes.} Nec mireris, si nomen mulier quod non au- diuit asseruit, quado spiritus ei Sanctus, qui Angelo mandau- rat reuelauit, neque poterat Domini igno- rare prænitium, qui prophetauerat Chri- stum. Et bene sequitur {Et dixit ad il. quia ne. est in cog. tua, qui vo. hoc nomine.} vt in- telligas nomen non generis esse, sed vatis Zacharias quoq; nu- tu interrogatur. vnde sequitur: {Inuebatur autem patri eius quem vellet vocari eum.} Sed quia incredulitas ei affatum eripuerat & auditum, quod voce non poterat, manu literis est locutus. vnde sequitur: {Et postu. pugil. feri. dicens: Ioan. est. no. eius.} Hoc est, non ei nos nomen imponimus, qui iam a Deo nomen accepit. O R I G. Zacharias quidem interpretatur memor Dei: Ioannes autem significat demonstratorem, ceterum & absentis memoria & presentis demonstratio est. Debebat autem Ioannes non memo- riam Dei, vt absentis exprimeret: immo digito demonstrare præ- sentem dicens: Ecce Agnus Dei. C H R Y. Quoniam hoc no- men Ioannes gratia Dei interpretatur. Quod ergo gratia diuina fauente non natura Elisabeth hunc filium cepit, beneficij memo- riam in nomine pueri conscripserunt. T H E O. Quia vero cũ muliere circa hoc nomen pueri pater mutus concordauit. Sequi- tur: {Et mirati sunt vniuersi.} Nemo. n. huius nominis erat in cogni- tione eorum vt aliquis diceret, quod antea hoc ambo cogitauerat. G R E G. Nazanzenus: Editus ergo Ioannes Zacharia soluit si- lentium. vnde sequitur: {Aperit enim illic os eius, & lin- gua eius.} Absurdum. n. erat vt cum vox verbi progressa fuisset, pa- ter maneret elinguis. A M B R O. Merito etiam continuo res- soluta est lingua eius, quia quam vinxerat incredulitas soluiti- des. credamus igitur & nos vt lingua nostra, quæ incredulitatis vinculis est ligata, rationis voce soluat. scribamus spiritu myste- ria, si volumus loqui. Scribamus prænitium Christi, non in tabu- lis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus. Etenim qui Ioannem loquitur, Christum prophetizat. Sequitur enim. {Et loquebatur Deum.} B E D A. Allegorice autem Ioannis celebrata natiui- tas, gratia noui testamenti est inchoata, cui vicini & cognati no- men patris quam Ioannis imponere mallebant, quia Iudei qui le- gis obseruatione quasi affinitate iuncti erant, magis iustitiam quæ ex lege est sectari, q; fidei gratiam suscipere cupiebant. sed Ioannis, hoc est gratiæ Dei vocabulum, mater verbis, pater literis nuntiare fatagunt, quia & lex ipsa Psalmitique & Propheta aperis senten- tiarum vocibus gratiam Christi prædicant, & Sacerdotium illud vetus figurans cerimoniarum ac sacrificiorum vmbis eidem tes- timonium perhibet. Pulchreque Zacharias. 8. die prolis ædite loquitur, quia per Domini resurrectionem quæ octaua die, hoc est, post septimum Sabbati facta est, occulta legalis Sacerdotij ar- chana paterunt.

y Mansit autem Maria cum il- la quasi mensibus tribus, & re- uersa est in domum suam. z Elisabeth autem impletum est tempus parienti, & peperit filium. Et audierunt vicini & cog- nati eius, quia magnificauit Dominus misericordiam suam cum illa, & congratulabatur ei. a Et factum est, in die octauo venerit circumcidere puerum, & vocabant eum nomine patris sui Zachariam. Et respondens mater eius dixit: Nequaquam, sed vocabitur Ioannes. Et dixerunt ad illam: Quia nemo est in cog- natione tua, qui vocetur hoc

nomine. Innuebant autem pa- tri eius, quem vellet vocari eum. Et postulans pugillarem scri- psit dicens: Ioannes est nomen eius. Et mirati sunt vniuersi. Apertum est autē illico os eius, & lingua eius, & loquebatur be- nedicens Deum. b Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

c Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

d Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

e Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

f Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

g Et factus est timor su- per omnes vicinos eorum, & super omnia montana Iudæ diuulgabantur omnia verba hæc: & posuerunt omnes, qui audierant in corde suo dicen- tes: Quis putas puer iste erit? Etenim manus Domini erat cum illo.

Caten. aur. S. Thom. 5 3 ¶ AMB.

